

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : ประสบการณ์นานาชาติ

National Institute of
Adult Continuing

Education

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

MACE

เอกสารสรุป

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ :

ประสบการณ์นานาชาติ

NIACE

Institute of Adult Continuing Education

- Chris Duke ผู้เขียน
- วิเลชา ลีสุวรรณ ผู้แปล
- กลุ่มแผนงาน กศน. บรรณาธิการ
และเผยแพร่

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN	974-232-166-3
เรื่อง	เอกสารสรุป ชุมชนแห่งการเรียนรู้: ประสบการณ์นานาชาติ NIACE
พิมพ์	ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2548
จำนวน	2,000 เล่ม
จัดพิมพ์ และเผยแพร่	กลุ่มแผนงาน สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
พิมพ์ที่	รังษีการพิมพ์ 44 ถนนบูรณศาสตร์ ศาลเจ้าพ่อเสือ กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์ 0-2224-1648-9

คำนำ

“ชุมชน/เมืองแห่งการเรียนรู้” นับเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายต่างให้ความสนใจทั้งในเชิงความหมายและแนวคิด กระทรวงศึกษาธิการอยู่ในเหตุการณ์ร่วมสมัยที่ให้ความสำคัญ “เมือง/ชุมชนแห่งการเรียนรู้” เนื่องจากเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมสำหรับการสนับสนุนเจตนารมณ์ของการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้โดยมอบหมายให้ผู้ทรงคุณวุฒิจัดแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับมา

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ อนุญาตให้ข้าราชการคณะหนึ่งไปศึกษาดูงาน “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : ประสบการณ์นานาชาติ” จากประเทศอังกฤษ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชาว กศน. ในการเรียนรู้เรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียน (Mr.Chris Duke) ได้ศึกษาและรวบรวม ความหมาย เนื้อหา แนวคิด โครงการและพัฒนาการรวมทั้งเปรียบเทียบประสบการณ์จากประเทศต่างๆ โดยระบุประเด็นหลัก ประเด็นที่เป็นไปได้ ประเด็นที่ควรพินิจพิจารณา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และส่งเสริมประสิทธิภาพของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะ วิธีการเรียนรู้ และการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ของประชาชนและการพัฒนาทรัพยากรในชุมชนทุกระดับให้เอื้อต่อการเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น เพื่อให้แนวความคิดนี้แพร่หลาย สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า ควรจัดแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อพัฒนากระบวนการทัศน์ของผู้บริหารและปฏิบัติงานในสังกัด ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมต่อไป และขอขอบคุณ ผู้เขียน ผู้แปล บรรณาธิการ รวมทั้งผู้เผยแพร่เอกสารฉบับนี้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
สิงหาคม 2548

NIACE

- National Institute of Adult Continuing Education

NIACE หรือ สถาบันการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่แห่งชาติ เป็นสถาบันของประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานที่ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ใหญ่ สถาบันมีภารกิจหลักในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการศึกษาและฝึกอบรม โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ขาดโอกาสหรือถูกกีดกัน เนื่องจากการแบ่งชนชั้น เพศ วัย แบ่งผิวสี ภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งคนพิการ และหน่วยงาน/องค์กรที่ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

เอกสารฉบับนี้ ได้สรุปผลส่วนหนึ่งของโครงการ Testbed หรือโครงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยกรมการศึกษาและทักษะแห่งประเทศสหราชอาณาจักร

ติดต่อสถาบันได้ที่

National Institute of Adult Continuing Education

21 De Montfort Street

Leicester

LE1 7GE

หรือ **www.niace.org.uk**

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
1. คำจำกัดความและความหมาย	7
2. จุดมุ่งหมายและความสำคัญ	9
3. ความเป็นเหตุผลและข้อพิสูจน์	10
4. จุดมุ่งหมายของชุมชน	12
5. ทูทางสังคม-ความร่วมมือ การใช้ (สิ่งดีที่มีอยู่) และการเสริมสร้าง	14
6. พัฒนาศักยภาพของชุมชน	16
7. เศรษฐกิจฐานความรู้	18
8. ความเท่าเทียมทางสังคม-“เป้าหมาย” ผู้ด้อยโอกาส	20
9. การวัดผล-มาตรฐาน กับสถานการณ์	23
10. การวัดผล-การวางแผนระยะยาวและระยะสั้น	25
11. จับมือร่วมกัน-การเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบ ของทุกส่วน	27
12. ความเข้มแข็งของโครงการในประเทศไทยราชอาณาจักร	29
ภาคผนวก	
1. แหล่งอ้างอิงและสืบค้นข้อมูล การศึกษาเปรียบเทียบ รวมทั้งแนวทางและตัวอย่าง	35
2. การประเมินผลและการเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนแห่ง การเรียนรู้ของประเทศไทยราชอาณาจักรเพิ่มเติม	41

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แนวคิดและโครงการริเริ่มที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ปรากฏในเว็บไซต์และสื่อต่าง ๆ มากมาย เอกสารสรุปฉบับนี้ได้เสนอประเด็นสำคัญ และข้อพึงระวัง ซึ่งแต่ละประเด็นไม่อาจให้คำตอบว่าถูกหรือผิด จุดสำคัญอยู่ที่การพิจารณาบริบทเป็นหลัก

1. เพื่อป้องกันความสับสนทางภาษา พึงระมัดระวังและพิจารณาความหมายและการใช้ **“ชุมชนแห่งการเรียนรู้”** ให้รอบคอบ

2. ยุทธศาสตร์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ อาจแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของแต่ละสังคม เศรษฐกิจ จุดมุ่งหมายส่วนบุคคล หรือแม้แต่จุดมุ่งหมายของ/ชุมชนประเทศเพื่อบ้าน

3. การวัดผลลัพธ์ และประโยชน์ที่ได้รับจากยุทธศาสตร์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ อาจมองเห็นผลได้ไม่ชัดเจนนัก โดยเฉพาะการประเมินในช่วงเวลาสั้น ๆ ควรใช้การวัดการเรียนรู้รายบุคคล ซึ่งมองเห็นผลได้ชัดเจนกว่า

4. **ภาคที่สาม*** มีบทบาทสำคัญมากขึ้นต่อปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและปัญหาการกีดกันในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (รวมถึงชนกลุ่มน้อย) ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเป็นปัญหาเชิงระบบ หากภาคประชาชนเข้มแข็งโดยแสดงออกในกิจกรรมทางการเมืองและร่วมวิเคราะห์นโยบาย ปัญหาเหล่านี้อาจทุเลาลงได้ ในส่วนความสำเร็จของโครงการ Testbed♦ เอง ได้ใช้กลยุทธ์เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนารายบุคคล

5. มักมีการพูดถึงการใช้ทุนทางสังคม ทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ แต่ในทางปฏิบัติจริงยังไม่ปรากฏการ **“พัฒนาทุนทางสังคม”** เท่าใดนัก เอกสารสรุปฉบับนี้จึงไม่อาจให้ข้อเสนอแนะในแนวทางด้านนี้ว่าจะมีส่วนต่อความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

6. ในหลายแห่ง ได้มีความพยายามหลากหลายที่จะส่งเสริมและใช้**ศักยภาพของชุมชน** รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างเครือข่ายบุคคล

7. จุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจมักเน้นความเจริญมั่งคั่ง เน้นนวัตกรรมที่สนับสนุนความเจริญเติบโตของเมือง ในแถบประเทศเพื่อนบ้าน (ของอังกฤษ) จะเน้นและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมอย่างบูรณาการ เพื่อความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ แต่โครงการ Testbed จะเน้นพัฒนากลุ่มเป้าหมายรายบุคคล

---

* ภาคที่ 3 : ภาคอาสาสมัคร ภาคประชาชน

♦ Testbed Initiative : เป็นโครงการริเริ่มด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมการศึกษาและทักษะ ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ

8. เราไม่อาจด่วนสรุปชุมชนแห่งการเรียนรู้ในภาพรวม หรือเปรียบเทียบระหว่างชาติเพราะต่างสภาวะหรือต่างสถานการณ์กัน ประโยชน์ของโครงการจึงมักเริ่มจากประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายรายบุคคลได้รับ และส่งผลไปสู่ความก้าวหน้า เปลี่ยนแปลงและฟื้นฟูชุมชน รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมใกล้เคียง

9. การวัดผลเพื่อประเมินนโยบายเป็นเรื่องสำคัญ ควรใช้วิธีวัดที่ง่ายและโปร่งใส ถึงแม้ว่าเราประสบความสำเร็จด้านปริมาณ จำนวนกลุ่มเป้าหมายมากมาย แต่การประเมินผลในทุกๆ ส่วนขององค์ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความค้ำยั้ง ในโครงการ Testbed อาจประเมินโดยใช้วิธีหลากหลายตามความเหมาะสมของสภาพ แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกัน

10. ถึงแม้ว่ายังหาวิธีการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการประเมินผลระยะยาวและความเปลี่ยนแปลงทางอ้อม เช่น บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ แต่กระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีความค้ำยั้ง เทียบเคียงไปกับการเรียนรู้รายบุคคล และผลของงานอาชีพ

11. **การเรียนรู้ตลอดชีวิต และชุมชนแห่งการเรียนรู้** จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกส่วน (องค์กรพันธมิตร) การระบุดูความสำคัญและคงไว้ในนโยบาย ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องปลูกฝังและเป็นส่วนหนึ่งของจุดมุ่งหมายและการปฏิบัติของทุกหน่วยงาน ทุกกิจกรรมอย่างกว้างขวาง อาจกล่าวได้ว่าประเทศสหราชอาณาจักร เป็นผู้นำในการใช้กลยุทธ์เหล่านี้

12. การประเมินผลของโครงการในประเทศไทย อาณาจักร นับได้ว่าเป็นผลสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ ความเข้มแข็งของภาคที่ 3 มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ หากมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาติจึงควรระมัดระวังการประเมินที่เน้นเพียงการมีส่วนร่วมทางการศึกษาและการมีงานทำ ซึ่งอาจเป็นการประเมินความสำเร็จแต่เพียงด้านเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ควรดูในเรื่องความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือภาคที่ 3 นี้ เข้าไว้ด้วย

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประสบการณ์นานาชาติ

1. คำจำกัดความและความหมาย

การเรียนรู้ ได้กลายเป็นคำที่มีความหมายหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความพยายามในการหารูปแบบทางการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย ซึ่งบางครั้งเกิดความสับสนและยากที่จะเข้าใจ อย่างไรก็ตามภาษาอังกฤษเอง ทั้งคำจำกัดความและความหมายได้แตกยอดและแปรเปลี่ยนไปตามสภาพบริบทและวัฒนธรรม และดูจะยากยิ่งขึ้นเมื่อนำไปแปลเป็นภาษาอื่น เช่น ญี่ปุ่น ใช้คำว่า **“การศึกษาสังคม”** และฝรั่งเศส ใช้คำว่า **“การศึกษารูปนัย”** หรือ **“การศึกษาถาวร”**

และอย่างคำว่า **“สังคมแห่งการเรียนรู้”** **“ภูมิภาคแห่งการเรียนรู้”** และ **“เมืองแห่งการเรียนรู้”** ยังเป็นข้อถกเถียงทั้งในความหมายและนโยบาย คำต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดความสับสนเรื่องการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจและพฤติกรรม**โดยระบบหรือองค์กร** หรือเพื่อให้ผู้เรียน**รายบุคคล**ได้รับความรู้ความเข้าใจ และทักษะ

เช่นเดียวกับความหมายที่ไม่อยู่หนึ่ง ของคำว่า **“ชุมชนแห่งการเรียนรู้”** โดยเฉพาะความซับซ้อนที่จะใช้ประโยชน์จากบทเรียนและประสบการณ์จากนานาชาติ ซึ่งโดยธรรมชาติของชุมชนแห่งการเรียนรู้ มักเน้นไปที่ภูมิภาคและเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นท้องถิ่น และละแวกเพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่นเดียวกับความหมายที่ใช้ในโครงการ Testbed นอกจากนี้ **“ชุมชนแห่งความสนใจ”** และ

“ชุมชนแห่งการปฏิบัติ” ก็เป็นคำที่ใช้ในกลุ่มเดียวกับ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” แต่แตกต่างกันนโยบายและการปฏิบัติ วัลลี “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” มีความหมายสองนัยระหว่างการเรียนรู้โดยภาพรวมกับการเรียนรู้รายบุคคล หรือคำว่า “การเรียนรู้ในชุมชน” “การเรียนรู้ภายในชุมชน” และ “การเรียนรู้โดยชุมชน” จึงจำเป็นต้องระบุเจตนาอย่างชัดเจน

การพัฒนาชุมชน ซึ่งเคยใช้อย่างแพร่หลายในช่วงปี 2513 แต่ปัจจุบันไม่ค่อยได้ใช้นัก การทำงานในสาขานี้ได้ปรับมาเป็นการใช้ฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้และทุนทางสังคม เอกสารนโยบายทั้งหลายในปัจจุบันจึงมักปรากฏถ้อยคำเหล่านี้

นอกจากนี้ได้มีการนำ “**การเรียนรู้ตลอดชีวิต**” มาใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ดีต่อวัฒนธรรมและคุณค่าโดยตัวของมันเอง ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ ส่วนบุคคล การได้รับโอกาสหรือขอบข่ายกว้างไปถึงมนุษยธรรมและคุณงามความดีของสังคม แต่ความหมายของมันเกิดคำถามเช่นเดียวกับคำว่า “**ชุมชนแห่งการเรียนรู้**” อาจยากต่อการประเมินนโยบาย

จึงควรระมัดระวังในการใช้ “**ชุมชนแห่งการเรียนรู้**” เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่เกิดความเข้าใจผิดระหว่างต่างวัฒนธรรม ซึ่งอาจให้คำจำกัดความที่เหมือนหรือแตกต่างกันไป

2. จุดมุ่งหมายและความสำคัญ

เอกสารบทความจากนานาชาติประเทศที่เกี่ยวข้องกับ **ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เมืองแห่งการเรียนรู้ และภูมิภาคแห่งการเรียนรู้** แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของจุดมุ่งหมาย และการให้ความสำคัญและนโยบายในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม แม้จุดมุ่งหมายแตกต่างกันหลากหลาย แต่สิ่งที่ควรคำนึงก็คือ มีบางเรื่องเท่านั้นที่สามารถวัดและพอจะเห็นเป็นรูปธรรมได้

หากมองในแง่ความแตกต่างของมิติด้านเศรษฐกิจ และสังคม จุดมุ่งหมายด้านเศรษฐกิจเน้น **รายบุคคล** ตัวอย่างเช่น การมีงานทำ ลดปัญหาการว่างงาน เพิ่มทักษะแรงงานตามความต้องการของตลาด หากเมื่อพิจารณาลงไปถึง **เศรษฐกิจชุมชน** ตัวชี้วัดอาจแตกต่างกันไป เช่น การจ้างงาน ผลผลิต แรงงานอพยพ และการลงทุนภายใน ในปัจจุบันมีการกำหนดนโยบายการสร้าง **ความเติบโตด้านเศรษฐกิจ** ที่จะทำให้ภาคอุตสาหกรรมโรงงาน เป็น **ภาคโรงงานแห่งการเรียนรู้** โดยใช้รูปแบบพัฒนากลุ่มและเครือข่าย เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใน ซิลิคอน แวลลีย์^๑

อีกด้านหนึ่งคือ ต้องให้ความสำคัญด้านชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคม เช่น เรื่องของสุขภาพ สวัสดิการ หรือตัวชี้วัดอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ อาจเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับปัญหาความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน หรือด้าน **การเข้าถึง** และ

^๑ Silicon Valley : เมืองอุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงด้านสื่อสารและเทคโนโลยี ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ขยายแนวร่วม หรือขอบเขตกว้างไปถึงคุณค่าและจุดมุ่งหมายของสังคมในบางแห่งเน้นการเพิ่มศักยภาพ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หรือการพัฒนา ภาคที่ 3 และกิจกรรมทางสังคม

จุดมุ่งหมายเหล่านี้ เพื่อให้ตระหนักและอธิบายได้ชัดเจน หลีกเลี่ยงความสับสน แนวทางหนึ่งที่เป็นรูปธรรมก็คือ การส่งเสริมสนับสนุน **กิจกรรมทางสังคม** และโดยเฉพาะการใช้ประเด็นความเท่าเทียมด้านเศรษฐกิจมาเป็นประเด็นนำ

จุดมุ่งหมายเฉพาะของโครงการ Testbed ในบางกิจกรรมก็เพื่อการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ถูกกีดกัน เช่น ชนกลุ่มน้อยเพื่อนบ้าน โดยเน้นทั้งพื้นที่และการจัดการ ตามแนวทางพัฒนาชุมชน และฟื้นฟูสภาพใกล้เคียง

3. ความเป็นเหตุผล และข้อพิสูจน์

การลงทุนอย่างคุ้มค่าของนโยบายชุมชนแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องมองภาพรวมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ข้อพิสูจน์อาจไม่ชัดเจนนัก แม้แต่ตัวชี้วัดทางสังคมในเรื่องการพัฒนา โครงการ **Wider Benefit Learning** ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการศึกษาและทักษะ ได้ศึกษาแนวทางที่สมเหตุสมผลและคุณประโยชน์ของการเรียนรู้รายบุคคลในระยะยาว

การวัดผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับอาจเห็นไม่ชัดเจน ยิ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการลงทุนทาง**การเรียนรู้**กับประโยชน์ในภาพรวม (ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พัฒนาพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจ) และโดยเฉพาะเมื่อนำกรอบนโยบายและระยะเวลามาพิจารณา อย่างไร

ระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งเป็นวาระ ตัวอย่างแผนระยะยาว 20 ปี ของประเทศมาเลเซีย ที่กำหนดนโยบายโอกาสความเท่าเทียมกันระหว่างชุมชนใหญ่ (Bumiputra) กับชุมชนอื่นๆ เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาทางการประเมินและนี่เป็นเรื่องที่ต่างจากมาตรฐานของประเทศทางตะวันตก

โลกของการศึกษาและการพัฒนาชุมชน เล็งผลเลิศทางนามธรรมที่จำเป็นต้องใช้ความพยายามและพันธะสัญญาอย่างต่อเนื่อง **การใช้ชุมชนเป็นบริบทแห่งการเรียนรู้ มีสิ่งละเอียดอ่อนซับซ้อนมากกว่าการใช้สถิติหรือการวัดโดยตรง**

คุณค่าของเงินที่ลงทุน และการตรวจสอบงบประมาณการใช้จ่ายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่ดีอัดพอสสมควร เนื่องจากการวัดพฤติกรรมและผลของการเรียนรู้รายบุคคลจะเห็นได้ชัดเจนกว่าความก้าวหน้าของชุมชนในภาพรวม คักยภาพของชุมชนอาจวัดได้ทางอ้อม เช่นในประเทศสหราชอาณาจักร ได้วัดทักษะการฝึกอบรมอาชีพของผู้เรียนระดับสอง (Level Two) สามารถวัดได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมและโดยตรง

ในเรื่องการวัดผลด้านทุนทางสังคม เช่นเดียวกับนโยบายชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรดูที่กระบวนการการเรียนรู้ของชุมชน และชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาชุมชนของตน ซึ่งจะเกิดผลต่อความก้าวหน้าทั้งในระดับชุมชนโดยรวมและรายบุคคล

ความยุ่งยากอีกประการก็คือ การเรียนรู้เป็นตั้งตัวหลักและตัวร่วมของการศึกษาและฝึกอบรม เป็นความรับผิดชอบของกระทรวงและกรมการศึกษา (และฝึกอบรมหรืออื่น ๆ) จึงมีการ

ลงทุนในโครงการริเริ่มต่าง ๆ ทั้งๆ ที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นตัวส่งเสริม **สังคมความรู้** (หรือเศรษฐกิจ) ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารนโยบายทั้งหลายรวมทั้งในชีวิตของผู้คน คำถามจึงอยู่ที่ทำอย่างไรจึงจะเชื่อมรอยต่อระหว่างแผนปฏิบัติเฉพาะของแต่ละหน่วยงานกับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งหลาย

ข้อพิสูจน์ที่คลุมเครือและยังเป็นปัญหาอยู่ ก็คือมีหลักฐานใดที่แสดงว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า หรือมันเป็นวิธีและรูปแบบของการทำงานดีกว่าแบบอื่น ๆ อาจมีหลายตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในบริบทของชุมชนนั้น ๆ แต่มีความแตกต่างหากจะพูดสรุปภาพรวมหรือถ่ายทอดแนวคิดและนโยบายไปสู่ประเทศและสังคมอื่น ๆ

4. จุดมุ่งหมายของชุมชน

กลุ่มกิจกรรมทางสังคม ความสามารถของประชาชนพลเมือง และความเข้มแข็งขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ซึ่งรวมเป็นพลังและมีความแข็งแกร่งในหลาย ๆ ประเทศ มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางสังคมในภาพรวมทั้งหมดของชุมชน เช่น ชุมชนอพยพใหม่ (อพยพเพื่อเศรษฐกิจหรือกลุ่มผู้ลี้ภัย ทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย) ส่วนใหญ่จะเป็นเหตุผลด้านสังคมและความปลอดภัยมากกว่าด้านเศรษฐกิจ แนวคิดเหล่านี้เห็นได้ชัดในสังคมยุโรปยุคเปลี่ยนผ่าน

เป็นธรรมดาที่ชุมชน “แปลกแยก” ขาดแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกับสังคมใหญ่ และร่วมรับผลประโยชน์ (เศรษฐกิจและ

อื่น ๆ) รวมทั้งความไม่ลงรอยกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง จึงเกิดแนวคิด การเพิ่มพลังของชุมชน ผ่านทางผู้นำท้องถิ่น (นั่นคือ ผู้นำในชุมชน หรือแม้แต่ชนกลุ่มน้อย)

ปัญหาทางการเมืองอาจเป็นปัญหาต่อความสำเร็จของ โครงการ การปฏิบัติที่ดูเหมือนแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย การใช้ นโยบายหรือความรุนแรงของรัฐบาล อาจขัดขวางการส่งเสริมและ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างความ เข้มแข็งและผลจากการพัฒนาโดยภาพรวม เป็นการกระตุ้น ความทะเยอทะยานของชุมชน แต่ผลของความสำเร็จนี้ก็อาจเป็น ปัญหาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ส่วนใหญ่ทั้งระดับภูมิภาค (จังหวัด รัฐและอื่น ๆ)

เอกสารฉบับนี้ ส่วนใหญ่เน้นประเทศที่มีการพัฒนาที่ คล้ายกัน แต่ก็อ้างถึงประเทศยากจน “โลกที่สาม” เพื่อทำให้เกิด ภาพชัดเจนยิ่งขึ้น การพัฒนาชุมชนและการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมทาง เศรษฐกิจและโอกาส (แนวคิดจากงานของ Marx, Paulo Freire และ นักเสรีนิยมคนอื่น ๆ) อาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างทั้ง ระดับชุมชน และระดับอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น บางภาคของอินเดีย และ ละตินอเมริกา

ภาคที่ 3 เริ่มปรากฏคุณค่าที่มีต่อพลังทางสังคม โดยร่วม รับผิดชอบ และร่วมระดมทรัพยากรการเรียนรู้ ในบางประเทศ ทางยุโรปตะวันตก ภาคที่ 3 หรืออาสาสมัคร มีความเข้มแข็งและ ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวทาง ของชุมชนแห่งการเรียนรู้เช่นเดียวกับโครงการ Testbed ที่เน้น

อาสาสมัคร และพัฒนาองค์กรของอาสาสมัครให้เข้มแข็งซึ่งเป็นตัว
ชี้วัดถึงความสำเร็จ ส่วนเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่นอาจทำงาน
เชื่อมโยงในลักษณะที่แตกต่างออกไป หรืออาจสร้างเสริมศักยภาพ
ของชุมชนในการทำงานร่วมกัน แต่ยังได้ภาพที่ไม่ชัดเจนเท่าใดนัก
อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามวัดผลการทำงานของเครือข่ายเพื่อ
หาหนทางที่นำไปสู่ผลสำเร็จของชุมชน แห่งการเรียนรู้

ในส่วนนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ชุมชนและองค์กรอาสา
สมัครอาจไม่เห็นแนวทางส่งเสริมรายบุคคล แต่ก็ได้มีส่วนในการ
พัฒนาความเป็นอยู่ที่ดี – ด้านสุขภาพ – สวัสดิการหรือเศรษฐกิจ
ตัวชี้วัดจึงอาจแสดงถึงความก้าวหน้าและผลของการเรียนรู้ของชุมชน
ดังนั้น การเปรียบเทียบระหว่างชาติไม่อาจบอกได้ว่าอันไหนถูก
อันไหนผิด จึงควรระบุเจตนากรณีในแนวทางของเราเองให้กระจ่าง
เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้

5. ทูททางสังคม : ความร่วมมือ การใช้ (สิ่งที่มืออยู่) และการเสริมสร้าง

ทูททางสังคม เป็นแนวคิดที่มีคุณค่าและความหมายที่หลาย
แห่งนำมาใช้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งใช้ในด้านอื่น ๆ อย่าง
แพร่หลาย แนวคิดนี้เห็นว่าผู้กำหนดนโยบายควรตระหนักว่าใน
ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของ “ทรัพยากรบุคคล” กับ
ทูทด้านอื่น ๆ

สองแนวทางของทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนนโยบาย แนวทางที่หนึ่งก็คือควรตระหนักว่าทุนทางสังคมเป็นสินทรัพย์คงคุณค่าและซ่อนความแข็งแกร่งอยู่ในชุมชน การสอดแทรกไว้ในนโยบายให้ประสบผลจึงอยู่ในรูปแบบของความร่วมมือ โดยค้นหาและทำงานอย่างสอดคล้องกับบุคคลต่าง ๆ ผู้เป็นทุนทางสังคมและคำนึงถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

แนวทางที่สองเป็นแนวทางที่โครงการ Testbed จัดทำอยู่ นั่นคือการสร้างทุนทางสังคม เครือข่ายในชุมชน และทรัพยากรของชุมชน วิธีการสร้าง เช่น การจัดตั้ง “ชมรมการเรียนรู้” เพื่อสามารถเชื่อมโยงและระดมเครือข่ายที่มีโดยธรรมชาติในชุมชน แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะหาตัวอย่างที่โดดเด่นในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานชุมชน และการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ให้มากขึ้นในชุมชน

รัฐบริติชโคลัมเบียของประเทศแคนาดา มีตัวอย่างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้จัดทำบัญญัติแห่งรัฐเพื่อสนับสนุนองค์กรที่จัดการเรียนรู้ โดยองค์กรนั้น ๆ อาจเก็บค่าธรรมเนียมได้ในอัตราต่ำ ประชาชนในชุมชนชนบทและที่ซึ่งขาดโอกาส เข้าร่วมเป็นสมาชิกถึง 100 คน จากประชากรในชุมชน 6,000 คน สมาชิกคนหนึ่งกล่าวว่า (Ron Faris, rfaris@shaw.ca) “กิจกรรมของชุมชนแห่งการเรียนรู้เปิดกว้างสำหรับทุกคน แม้ไม่ได้เป็นสมาชิก ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน”

สมาชิกคนนี้ยังกล่าวเพิ่มอีกว่า เด็กนักเรียนในระบบก็เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มนอกระบบโรงเรียน (เรียนดนตรีพื้นเมือง กลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มเดินร่ำพื้นเมือง ฯลฯ) และนำประสบการณ์การ

เรียนรู้เหล่านี้โอนเป็นหน่วยการเรียนรู้ในโรงเรียนได้ด้วย โครงการ Testbed เองได้วิเคราะห์ประเด็นนี้เพื่อให้ตระหนักว่า ภาคการศึกษาในระบบและในระบบโรงเรียนควรเชื่อมโยงหรือเป็นทางเชื่อมต่อกับภาคอื่น ๆ ส่วนหนึ่งด้วย

6. พัฒนาศักยภาพของชุมชน

การพัฒนาศักยภาพในชุมชนท้องถิ่น เป็นวิธีเชิงระบบที่ค้นหาพลังและความสามารถของชุมชนในการทำงานร่วมกันทั้งภายในชุมชนและกับหน่วยงานอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้มิใช่แค่เพียงจำนวนและระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือลดอัตราการว่างงาน วัตถุประสงค์หลักคือการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการด้วยตัวเอง และทำงานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ด้วยดี แนวทางเป็นไปอย่างเรียบง่ายแต่การวัดผลสำเร็จก็ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะวัฒนธรรมการตรวจสอบที่เข้มข้นในโครงการที่มีทรัพยากรของชุมชนมาเกี่ยวข้องด้วย

รัฐวิคตอเรียของประเทศออสเตรเลีย ได้จัดตั้งกรมพัฒนาชุมชนแห่งวิคตอเรีย เมื่อปี พ.ศ. 2545 โครงการริเริ่มเรื่องแรกของกรมในการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านระบบฐานเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Web) โดยเริ่มกระบวนการตั้งแต่การสำรวจสภาพความต้องการ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันรัฐอื่น ๆ ก็ได้ใช้แนวทางเดียวกันนี้ (ได้แก่ รัฐควีนส์แลนด์ และรัฐนิวเซาท์เวลส์)

ปัจจุบันทุกรัฐได้ใช้นโยบายชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ผู้ใหญ่ในชุมชนที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้และการมีงานทำของท้องถิ่น (Local Learning & Employment Networks - LLEN) ในรัฐวิกตอเรีย ได้จัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้หลายแห่งโดยได้สนับสนุนการจัดการของ**ชนกลุ่มน้อย**ที่มีอยู่ และเพิ่มวัตถุประสงค์เฉพาะไว้ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน Web สำหรับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ เครือข่ายการเรียนรู้และการมีงานทำของท้องถิ่น-LLEN การแนะแนวการศึกษาและมีงานทำในเว็บไซต์ด้วย นอกจากนี้ชุมชนวิกตอเรีย มีชนกลุ่มน้อยอยู่หลายกลุ่ม การจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงต้องระมัดระวังพิจารณาเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างละเอียดด้วย

การใช้ข้อมูลสารสนเทศใหม่ ๆ (IT) ผสมผสานในแนวทางพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นเพียงแนวทางหนึ่ง ตัวอย่างอื่นได้แก่ การวางเครือข่ายทางการสื่อสารให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้บูรณาการไปในเรื่องนันทนาการพักผ่อนหย่อนใจ การค้าขาย การจับจ่ายใช้สอยและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ **ให้ทุกอย่างเป็นบรรยากาศทางการศึกษา** และอย่างน้อยก็ต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนสร้างโรงเรียนสำหรับฝังของชุมชนเมืองใหม่ ตัวอย่างที่น่าสนใจในประเทศสหราชอาณาจักร ก็คือ การวางโครงสร้างทางการสื่อสารพร้อม ๆ กับโครงสร้างเครือข่ายสังคม เพื่อปลูกฝังการเรียนรู้ไว้ในทุกพื้นที่ของชีวิต (ชุมชนและตลอดชีวิต)

รวมทั้งการบริการของห้องสมุดก็ต้องเปิดกว้างให้ชุมชนได้ใช้ด้วย
ไมตรีจิต เข้าถึงทุกพื้นที่ และเหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

ในบทนี้ได้กล่าวถึงโครงสร้างและบรรยากาศทางสังคมและ
กายภาพ อาจไม่ใช่เรื่องหลักที่มีผลโดยตรงต่อผู้เรียนรายบุคคล
จึงแตกต่างจากที่โครงการ Testbed ได้ทำอยู่ (โครงการเน้น
ผลประโยชน์ของรายบุคคล)

7. เศรษฐกิจฐานความรู้

ความสำเร็จของการแข่งขันด้านเศรษฐกิจในโลกการค้าเสรี
ของประเทศส่วนใหญ่ เป็นไปเพื่อสร้างความเป็นอยู่ในสังคมที่ดี
และมีความเท่าเทียมกัน จุดหมายทางเศรษฐกิจพอจะมองเห็นได้ แต่
จุดหมายของแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ค่อนข้างจะแตกต่าง

คำที่มักกล่าวถึงคือ เศรษฐกิจฐานความรู้ (บางทีก็ขยายสู่
สังคมความรู้) โรงงานอุตสาหกรรม ที่มีการใช้เทคโนโลยีระดับสูง
ย่อมต้องการคนงานที่มีความรู้ ในสหราชอาณาจักรเองมีคำกล่าว
ที่ว่า **ถ้าทักษะต่ำ เงินเดือนก็น้อย** จึงทำให้เกิดความกดดันทั้ง
ตัวแรงงานเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นโครงการของ Testbed
ที่ตั้งเป้าไว้ว่า **Success for All** (สู่ความสำเร็จเพื่อทุกคน) ผู้นำระดับ
ชาติและระดับเมือง จึงเร่งพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรม โดยใช้
เทคโนโลยีระดับสูงและนวัตกรรม พร้อมไปกับระบบกลุ่มและ
เครือข่ายเชื่อมโยง รวมถึงการตั้งมหาวิทยาลัย และสถาบันแห่ง
ความรู้ต่าง ๆ มาช่วยพัฒนาด้านวิชาการ

ความมุ่งหวังทางเศรษฐกิจระดับสูงอาจไม่ส่งผลต่อชุมชน

ระดับท้องถิ่นโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทักษะและการจ้างงาน แต่อาจก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นหรือภูมิภาคให้เป็นสถานที่โดดเด่นทางวัฒนธรรม เมืองที่น่าอยู่อาศัย คุณภาพชีวิตที่ดีมีความปลอดภัย เมืองแห่งการทำงานและการลงทุน ฯลฯ ซึ่งแม้แต่ท้องถิ่นที่ไม่เคยมีใครกล่าวถึงอาจกลายเป็นเมืองที่สำคัญ ในอนาคตได้

เมืองมอนทรีออลของประเทศแคนาดา ชูความเด่นเรื่องแหล่งวัฒนธรรม แต่ยังไม่มีความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ เมืองเมลเบิร์นของประเทศออสเตรเลีย เฉลิมฉลองความเป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัยมากที่สุดในโลก เมืองนิวคาสเซิล และเมืองลิเวอร์พูล ยังถกเถียงเรื่องเจ้าของคำขวัญเมืองแห่งวัฒนธรรมของชาวยุโรป หนึ่ง ในกรณีที่รัฐประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจฐานความรู้ จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือของหลายหน่วยงานจัดทำแผนผสมผสานกิจกรรมอย่างสมเหตุสมผล เช่น การสื่อสารแห่งชาติของประเทศนิวซีแลนด์ ชูคำขวัญ **“Catching the Knowledge Wave”** (ใฝ่คว้าคลื่นแห่งความรู้) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กลุ่มเยาวชนในโรงเรียน พร้อมไปกับการเน้นการมีส่วนร่วมของชนบทและชุมชนเผ่าเมารี นอกจากนี้ยังจัดให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมโดยกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ และ วิชาชีพสาขาที่เกี่ยวข้อง

เมืองมอนทรีออลของประเทศแคนาดา ประสบปัญหาในการเชื่อมโยงนโยบายเพื่อพัฒนาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยในปี 2004 ได้ชูนโยบาย มอนทรีออล-เมืองแห่งความรู้ (**Montreal Knowledge City**) นี้เป็นความกดดันระหว่างการเรียนรู้ที่ใช้ฐานชุมชนกับการเรียนรู้โดยชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและรวมหลายสิ่งหลายอย่าง

เช่น ยังต้องแก้ปัญหาชุมชนที่มีความขัดแย้ง หรือชุมชนที่ด้อยโอกาส หรือจะต้องมุ่งเน้นที่การลงทุนภายในซึ่งจำเป็นต้องใช้บุคคลผู้เชี่ยวชาญและมีความชำนาญสูง นโยบายนี้ได้แสดงการทำงานหลายอย่างเข้าด้วยกัน โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ตัวอย่างของ **เมืองแห่งการเรียนรู้**ที่ตระหนักถึงความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องมองภาพรวมและนโยบายที่บูรณาการ เพื่อให้เป็นเมืองที่มีคุณภาพชีวิต น่าอยู่น่าอาศัย โดดเด่นมีชื่อเสียง หรือรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม

หากเปรียบเทียบแนวทางในอังกฤษ และของโครงการ Testbed ปรากฏเด่นชัดในเรื่องการเน้นทักษะส่วนบุคคลที่จะนำไปสู่ความสามารถในการทำงาน และมีความสมบูรณ์พลสุด การพัฒนา **“เมืองแห่งความรู้”** อาจแยกไปอยู่ในแผนพัฒนาภูมิภาคและท้องถิ่น แต่ก็เสี่ยงต่อความล้มเหลวทางการศึกษา หากทักษะรายบุคคลของกลุ่มเป้าหมายมุ่งไปสู่จุดหมายของตนอย่างเดี่ยว โดยแยกจากโครงการพัฒนาในภาพรวม ซึ่งปัญหานี้ได้มีความพยายามนำเป้าหมายมาผนวกเข้าด้วยกัน

8. ความเท่าเทียมทางสังคม : “เป้าหมาย” ผู้ด้อยโอกาส

นโยบายชุมชนแห่งการเรียนรู้ แสวงหาความสมดุลระหว่างจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจกับสังคม เรื่องนี้เป็นเรื่องที่พูดและพยายามกันมากกว่า 20 ปี บางประเทศมุ่งเน้นด้านสังคม พลเมืองและความเท่าเทียมกัน บางกรณีเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง บางสังคมมีการชูดั้ยรากประวัติศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่

ความล้มเหลวของสังคม ได้มีนักประวัติศาสตร์ Kearns & Papadopoulos ศึกษาพลังของประวัติศาสตร์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และฝึกอบรมด้านวัฒนธรรม

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพบริบท ซึ่งการนำบทเรียนจากแห่งอื่นๆ จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างเช่นนี้

มิติที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์รายบุคคลกับผลภาพรวม จำเป็นต้องระบุเฉพาะให้ชัดเจน วัตถุประสงค์อาจสมดุผลหรืออาจขัดแย้ง แล้วแต่สภาพปรัชญาของสังคมนั้น บางสังคมมุ่งบรรเทาปัญหาความยากจน และความรู้ จุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อค้นหากระตุ้น และส่งเสริมความสามารถบุคคลให้หลุดพ้นจากภาวะความด้อยโอกาส เพื่อบุคคลเหล่านั้นจะได้ยกระดับความสามารถในการสร้างสรรค์สังคมและได้รับผลประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แนวทางของประเทศอังกฤษได้หันเหจากการเน้นกลุ่มนายจ้างมาสู่การพัฒนาสู่บุคคล/คนงานมากขึ้นในช่วงปี 2533 และปัจจุบันก็ยังคงเน้นการพัฒนาทักษะรายบุคคลให้สูงขึ้น

ช่วงก่อนหน้าี่การพัฒนาชุมชนอาจต้องแก้ปัญหาหลายๆ ประการ ต่อมาเมื่อเวลาเปลี่ยนผ่าน มีการพัฒนาหรือแม้แต่การเสริมพลังและการปลดปล่อยชุมชน (ชนกลุ่มน้อย) ตัวชุมชนเองเกิดความกระตือรือร้นและมีความสามารถมากขึ้น เกิดแรงบันดาลใจและความคาดหวัง จนนำไปสู่ความเจริญเติบโต ประชาชนมีงานทำ แม้แต่ประเทศเพื่อนบ้าน (ชนกลุ่มน้อย) ก็สามารถฟื้นฟูตนเอง ทั้งโดยตัวของชุมชนเอง และจากการสนับสนุนของรัฐบาล จึงเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับองค์กรภาคอาสาสมัครและผู้นำชุมชนต้องเป็น

ตัวหลักที่จะทำงานร่วมกับรัฐบาลในกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อนำผลประโยชน์มาสู่ชุมชน

โครงการพัฒนาแบ่งเป็นประเภทและระดับต่าง ๆ รวมทั้งเชื่อมโยงแทรกอยู่ตามกิจกรรมและโครงการของประเทศอังกฤษ และยังคงความจำเป็นระหว่างความคาดหวังในผลที่จะได้รับ (ทั้งรายบุคคลและภาพรวม) และการวางแผนการทำงานของหน่วยงาน เพื่อกลุ่มเป้าหมาย แต่ก็มีปัญหาเชิงระบบ ที่ผู้เรียนในฐานะ “เป้าหมาย” ไม่สามารถประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตนตามวัตถุประสงค์ อย่างกรณีของชุมชนเผ่าเมารี อินุย และอะบอริจิน ของประเทศออสเตรเลีย ที่ทำงานอย่างลองผิดลองถูกมานานทศวรรษ มีทั้งสำเร็จบ้างล้มเหลวบ้าง อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศที่กระตุ้นเศรษฐกิจในกลุ่มผู้อพยพโดยได้รับแรงหนุนอย่างต่อเนื่องทั้งจากการศึกษาและทางเศรษฐกิจก็ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานี้

ประเทศในภาคพื้นยุโรป ออสเตรเลีย และแคนาดา มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียน และการส่งเสริมทางเศรษฐกิจโดยอ้อม ซึ่งเน้นตัวชุมชนมากกว่ารายบุคคล หรือเน้นที่ผลของชุมชนได้รับมากกว่ารายบุคคล นโยบายของประเทศเหล่านี้ มุ่งสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้และการพัฒนากลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมากกว่าเน้นการพัฒนาบุคคลโดยตรง

9. การวัดผล : มาตรฐานกับสถานการณ์

การวัดผลการเรียนรู้และทักษะรายบุคคลเป็นเรื่องที่คุ้นเคยกันดี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประเทศอังกฤษประสบผลสำเร็จด้านการรายงานผลการเรียนรู้รายบุคคลของกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน แต่ในส่วนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากวัดผลระดับทักษะของกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงภาพบริบทของชุมชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวัดผลชุมชนแห่งการเรียนรู้ ก็เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่แข็งแกร่งขึ้น และเพื่อสร้างบรรยากาศให้มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในชุมชน แต่ละประเทศจะมีความยากและความแตกต่างกันไปซึ่งเราก็มีตัวอย่างการประเมินผลที่พอจะมองเห็นผลสำเร็จของชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้

โครงการ Testbed เป็นหนึ่งตัวอย่างที่อาจเปรียบเทียบผลกับบทเรียนจากนานาชาติ เพื่อหาวิธีการวัดผล ทั้งทักษะและการเรียนรู้รายบุคคล และทักษะทางอาชีพ รวมทั้งการติดตามและวิเคราะห์โครงการ เพื่อให้โครงการ Testbed ได้เข้มข้นและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น แนวทางการวัดผลนี้ สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระดับท้องถิ่นหรือระดับนานาชาติได้ โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างในบริบทของแต่ละแห่งเป็นสำคัญ

มีความสงสัยใคร่รู้ว่าการวัดผลแบบใดดีที่สุดที่สามารถควบคุมตัวแปร และอะไรคือยุทธศาสตร์ในการสร้างความทะเยอทะยาน

ให้กับคนในเมืองแห่งการเรียนรู้และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบตัวอย่างมีให้ศึกษามากมาย แต่มีบางสิ่งที่ควรระวัง เช่น ในเรื่องการเพิ่มศักยภาพของชุมชน และผลประโยชน์ที่สมาชิกในชุมชนจะได้รับ มีตัวอย่างการประเมินในเว็บไซต์ของ Kennet Lindquist ในประเทศสวีเดน ที่เสนอรูปแบบการจัดการและการประเมินการเรียนรู้

ปัญหาหลักในการเปรียบเทียบประสบการณ์นานาชาติ หรือแม้แต่ในสังคมเดียวกัน ก็คือขอบเขตที่ระบุเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นความน่าเสียดายที่เราไม่อาจนำมาเป็นมาตรฐาน เปรียบเทียบ หรือยึดมาเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดได้ ในโครงการ Testbed เอง ได้ใช้การติดตามและประเมินผลแต่ละสถานการณ์ แล้วนำประสบการณ์ของแต่ละส่วนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สิ่งที่ต้องพิจารณาก็คือมิติความเป็นอัตลักษณ์ของมันเอง ไม่ว่าจะเป็นหุ้นส่วน หน่วยงานร่วมมือภาคเอกชน และบุคคลในชุมชน นอกจากนี้ การใช้กระบวนการประเมินที่หลากหลาย จะดีกว่าการนำกรอบประเมินที่กำหนดไว้ก่อน โดยเฉพาะการประเมินผลในภาพรวมที่ใช้กรณีศึกษาสำหรับบริบทที่แตกต่างและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อให้ได้ทราบผลประโยชน์ที่ได้รับ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาความสามารถของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยสรุปก็คือ การประเมินควรใช้แบบปลายเปิดและให้เหมาะสมเฉพาะตัว

10. การวัดผล : การวางแผนระยะยาวและระยะสั้น

ส่วนใหญ่ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในทุกกระดับ มักเกี่ยวข้องกับผลความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ในส่วนของการพัฒนาชุมชน ความก้าวหน้าส่วนบุคคล และคุณลักษณะของชุมชน โดยธรรมชาติแล้วมักเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทำให้ยากที่จะวัด ประเมิน และพิสูจน์ผลได้อย่างชัดเจน ยิ่งเป็นงานที่ข้องเกี่ยวกับศาสตร์ทางสังคม เป็นเรื่องที่ยากที่จะอธิบายให้กระจ่าง

เอกสารนี้ไม่แนะนำให้ใช้ประสบการณ์ที่ประสบผลสำเร็จจากที่หนึ่งแล้วนำมาใช้อีกที่หนึ่ง แม้ว่าหลักการและแนวทางจะดีเลิศ บทเรียนจากแนวทางและโครงการไม่ว่าจากที่ไหน ก็คือการวัดผลการเรียนรู้มักมีขอบเขตที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น การใช้กลยุทธ์ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน จำเป็นต้องพิสูจน์และทดลองใหม่ในแต่ละสถานการณ์เสมอ

ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใน “หมู่บ้านโลก” มีส่วนทำให้โครงการเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น เช่น ในกลุ่มสหภาพยุโรป และชุมชนชาวยุโรป ที่มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งเน้นพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น รวมทั้งการวัดผลที่เข้มแข็งและรวดเร็ว โดยปลูกฝังแนวคิดในการใช้ผู้นำท้องถิ่น โครงสร้างชุมชน และทรัพยากร (ทุนทางสังคม) ซึ่งดีกว่าแรงขับเคลื่อนจากภายนอก และการวางแผนจากเบื้องบน

สิ่งที่ยากมากที่สุดในการวัดผลลัพธ์ คือการนำเวลามาจับ

อาทิสังคมในระบอบประชาธิปไตยที่มีวัฏจักรของการเลือกตั้ง
ในระยะเวลาสั้น ๆ อีกทั้งวัฒนธรรมการบริหารที่ต้องการผลอย่าง
ชัดเจนและมีหลักฐานปรากฏ ไม่อาจนำมาใช้กับกระบวนการ
พัฒนาศักยภาพของชุมชนที่เป็นผลทางอ้อม และต้องใช้เวลา
กระบวนการทางการศึกษาและทักษะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ต้อง
ใช้ความอดทนและอดกลั้นต่อความไม่คงที่และระยะเวลาพอสมควร

เมือง Melbourne จัดทำกรอบการวางแผนพัฒนาเมืองและ
ชุมชนในระยะเวลาเกือบ 3 ทศวรรษ (ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2573)
เมือง Hume ใช้เวลาของแผนในระยะเวลาเท่ากัน โดยจัดทำเอกสาร
9 ฉบับ ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การคมนาคม
ชุมชน สภา สิ่งแวดล้อม การใช้ที่ดิน ฯลฯ โดยให้ความสำคัญเรื่อง
การเรียนรู้ในลำดับต้น ๆ ที่เน้นโอกาสการเรียนรู้ของประชากร
150,000 คน ภายในปี พ.ศ.2573

จุดสำคัญของบทนี้ เป็นเรื่องการประเมินผลลัพธ์ ซึ่ง
อาจกล่าวได้ว่า **“กระบวนการ คือ ผลผลิต”**

11. จับมือร่วมกัน : การเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบของทุกส่วน

ประสบการณ์จากหลายประเทศมีความเห็นตรงกันว่า การเรียนรู้และการพัฒนาโดยชุมชนเป็นฐาน และการช่วยเหลือให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของรัฐบาล ทั้งสองสิ่งนี้จะประสบผลสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหน่วยงานทุกระดับและเป็นไปอย่างสอดคล้องต้องกัน – เป็นความร่วมมือของรัฐ

เรื่องที่สองที่ทุกฝ่ายตระหนักดี เมื่อมีการพูดคุยถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า การเรียนรู้มิใช่เป็นเรื่องของหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานใดหน่วยงานเดียว การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือการเรียนรู้ในชุมชน ต้องการความร่วมมือของทุกหน่วยงาน เพื่อให้กิจกรรมที่ลงไปสู่ท้องถิ่น มีการบูรณาการทั้งโครงการและทรัพยากร และเพื่อสร้างความเข้าใจในการเชื่อมโยงถึงกัน และแน่นอนว่าต้องเป็นไปโดยชุมชน

ปัญหาหนึ่งที่เห็นกันอยู่คือ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานมักยึดติดอยู่กับภารกิจหน้าที่หลักของตน (ซึ่งบางหน่วยงานก็ไม่เข้าใจภารกิจของตนเองอย่างชัดเจน) หากทุกส่วนเข้าใจการเรียนรู้ (ตลอดชีวิตและในสังคมแห่งความรู้) ชัดเจนมากขึ้น ก็จะยิ่งทำให้ผู้บริหารบ้านเมืองเห็นความสำคัญว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องบรรจุลงในแผนงาน/โครงการในทุกส่วน นี่เป็นโจทย์ที่ยากที่จะจัดการในเกือบทุกสังคมและทุกระบบ นั่นหมายถึงว่า แนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ลงไป

ผู้ท้องถิ่นและพัฒนาสังคมเศรษฐกิจที่แท้จริง ยังคงต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่อ ๆ ไป

ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ว่าในศตวรรษที่ 21 นี้ การเรียนรู้เป็นมิติหนึ่งของทุกกิจกรรม โดยต้องกำหนดเป็นนโยบายสำคัญ (มากกว่าการศึกษา) อย่างชัดเจน เพื่อให้มัน “ฝังรากลึก” ลงในทุกสิ่ง โครงการ Testbed เองก็จำเป็นต้องระดมทรัพยากรและงบประมาณจากโครงการอื่น

“ชุมชนแห่งสุขภาพ” เป็นหัวใจสำคัญของผลสำเร็จเรื่องสุขภาพของชุมชน สวัสดิการ และความเป็นอยู่ที่ดีในทุกสังคมภาคที่ 3 หรือองค์กรเอกชนได้หันมาเน้นเรื่องความมีชีวิตอยู่ได้-ในความหมายของการเสริมศักยภาพของชุมชน อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินงานของรัฐที่สนับสนุนความเข้าใจนี้ จะพบได้น้อยมาก แต่ก็ยังมีตัวอย่างความพยายามในการทำงานตามแนวทางนี้ให้บรรลุผลสำเร็จ

ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศหนึ่งที่พยายามมุ่งแก้ปัญหาสิ่งที่เป็นก็คือ ความอดทนและเข้มแข็งไว้ ซึ่งแน่นอนว่าแนวทางนี้ดีกว่าการนำแบบสำเร็จรูปที่นำเข้ามาจากประเทศอื่น มาใช้

12. ความเข้มแข็งของโครงการในประเทศอังกฤษ

นวัตกรรมทางสังคมเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือเมืองแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม และธรรมเนียมการบริหารบ้านเมืองของเราเอง

แนวทางสำคัญ 2 ประการที่โครงการ Testbed ต้องการรับฟังความคิดเห็นจากมุมมองภายนอก ได้แก่

1. พันธะสัญญาจากส่วนกลาง – การรับรองความรู้และทักษะผู้ร่วมกิจกรรม

แม้ว่าโครงการ Testbed จะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้รายบุคคล แต่โครงการต้องการให้รัฐเห็นความสำคัญในการรับรองคุณวุฒิของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพวกเขาได้มีโอกาสเพิ่มเติมการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น หรือโอกาสในการทำงานและร่วมพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

ความสำเร็จจากการเรียนนอกระบบในชุมชนและโดยชุมชน อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษารูปแบบ “พึ่งตนเอง” โครงการ Testbed เป็นโครงการที่ประสบผลด้านการเรียนรู้รายบุคคล ที่แม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ไม่ใช่ภาพรวมของทั้งหมด แต่ก็โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ

แม้ว่าโครงการฯ ได้พิสูจน์ความสำเร็จและความก้าวหน้ารายบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการ และมีส่วนในการฟื้นฟูชุมชน แต่หากไม่ได้รับความเอาใจใส่ โครงการฯ อาจต้องหยุดดำเนินการ นอกจากนี้ ผู้สำเร็จจากกิจกรรมในโครงการ อาจไม่ต้องการเรียนต่อ

ในระดับสูง หรือไม่คิดทำงานตามช่องทางของตลาดแรงงาน พวกเขาอาจมุ่งพัฒนาทักษะเฉพาะตัวหรือมั่นใจที่จะประกอบอาชีพส่วนตัว ดังนั้น ทรัพยากรบุคคลเหล่านี้ที่มีอยู่ในชุมชน ถือว่าเป็นความสำเร็จของชุมชนส่วนหนึ่งแล้ว การศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างลึกซึ้ง เป็นเรื่องที่ถูกกลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวียให้ความสนใจมากกว่าของเรา

2. แนวทางการเป็นสมาชิก ของชมรมหรือกลุ่มกิจกรรม
เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เช่น การเป็นสมาชิกห้องสมุด ชมรมฟุตบอล เรียนบัญชี เป็นต้น อาจดูเหมือนพูดเกินเลย หากจะเรียกแนวทางนี้เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างทุนทางสังคม กิจกรรมเหล่านี้เป็นวิธีการสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วม และ การใช้บริบทของชุมชนเป็นเนื้อหาในการเรียนรู้ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ นโยบายสาธารณะ หรือแม้แต่จุดมุ่งหมายส่วนบุคคล ต้องการทุนทางสังคม (ดูงานของ Field & Schaller ในสกอตแลนด์ และไอร์แลนด์) อย่างไรก็ตาม อาจไม่ง่ายที่จะสร้างและสนับสนุนแนวทางนี้

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกรณีพันธะสัญญา การเรียนรู้ และประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัคร ในการศึกษาตัวอย่างในประเทศยุโรป 6 ประเทศ ซึ่งผลจากการศึกษาทุกประเทศให้ความสำคัญต่อภาคอาสาสมัคร และในประเทศอังกฤษ เป็นแห่งหนึ่งที่ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง

การศึกษาได้ขยายไปถึงกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ นอกเหนือจาก 6 ประเทศทางยุโรป และผลที่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

มีบางแห่งที่ภาคอาสาสมัครทำงานเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชน นอกจากนี้ ภาคอาสาสมัครได้ทำงานในพื้นที่ที่งานบริการภาครัฐไม่สามารถเข้าถึง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มผู้ถูกกีดกัน หุ่นส่วนสังคมในภาคที่ 3 นี้ จึงมีคุณค่ามีความหมายเป็นที่พึงปรารถนาของกิจกรรมในชุมชนแห่งการเรียนรู้

การที่อังกฤษมีประวัติศาสตร์และการปกครองแบบผสมผสาน บทบาทภาคอาสาสมัครของประเทศอังกฤษจึงมีฐานที่แน่นและเป็นฐานต่อไปยังภาคหุ่นส่วนอื่น ๆ และภาคประชาชน

เอกสารฉบับนี้ จึงยืนยันและแนะนำให้นำไปใช้ต่อ ไม่ว่าจะด้วยความเข้มแข็งของภาคที่ 3 ความเข้มแข็งของหน่วยงานรัฐ ความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มผู้ถูกกีดกัน รวมทั้งการพัฒนาบุคคลทั้งในระบบและนอกระบบ พร้อม ๆ ไปด้วยความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นความหลากหลายที่ยากต่อการแสดงความรู้สึกให้เข้าใจได้ถูกต้องทั้งหมด เพราะแต่ละสังคมต้องเผชิญอุปสรรคที่ต่างกัน หากจะสรุปแนวทางสำหรับประเทศอังกฤษ ควรใช้แนวทางและประสบการณ์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ตั้งโครงการ Testbed ได้นำร่องไว้ต่อไป รวมถึงการพัฒนาและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ภาคผนวก 1

: แหล่งอ้างอิงและสืบค้นข้อมูลการเปรียบเทียบ รวมทั้งแนวทางและตัวอย่าง

ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ชุมชน เมืองแห่งการเรียนรู้ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีให้ค้นตามเว็บไซต์ และเอกสารต่าง ๆ มากมาย ข้อถกเถียงทางทฤษฎีเป็นไปอย่างกว้างขวาง แนวคิดในการทำงานก็เปลี่ยนไปเร็วมาก สื่อต่าง ๆ ล้วนเสนอประสบการณ์ที่ทำทลายของชุมชนแห่งการเรียนรู้และแนวทางการวางแผน ซึ่งไม่อาจจะบ่งได้ว่ารูปแบบการทำงานแบบใดดีที่สุดที่สุด การนำไปประยุกต์จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางการเมือง การบริหาร วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ภาคผนวกนี้ นำเสนอแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นต่อไป

www.Euproject.net

Info@pedagogic.com

K Lindquist's presentation to the NIACE 2003 Conference,
Making the Learning Community a Reality,
*International Perspectives on Learning Communities
and Learning Regions*, NIACE 2003.

OECD *City Strategies for Lifelong Learning*. CERI/OECD
study prepared for the 2 nd Congress on Learning
Cities, Gothenburg by Donald Hirsch. OECD 1992.
OECD *the wellbeing of nations: the role of human and
social capital*. OECD 2001.

S. Bjerkaker *Changing Communities. The Study Circle – for
learning and democracy* (2003 FACE Conference
paper) NIACE 2003.

G. Brandstetter and W. Kellner (eds) *Voluntary Commitment,
Learning and Democracy* (contributions to citizenship
in Europe, examples from six European-countries,
showing the importance given to voluntary
organizations in community building and providing a
context for the UK voluntary sector) Ring
Osterreichischer Bildungswerke, Vienna 2000.

European Commission DGEC *Common European Principles
for Validation of Non-Formal and Informal Learning*
Brussels 2004.

K.T.Eldson and others *Voluntary Organisations. Citizenship, Learning and Change.* NIACE 1995.

Learning Towns and Cities UK www.lifelonglearning.co.uk

D. Saunders and others. *Informal Learning through the internet: a learning Journey through the world of rugby* (FACE Conference paper). University of Glamorgan. 2003.

Centre for Creative Communities info@creative.communitites.org.uk

The Popular Education Newsletter www.popednews.org

www.edcities.bcn.ed

R.Faris *Learning Community by Community: Preparing for a Knowledge – based Society.* Education Canada.

Victoria BC 2002

(see also <http://members.shaw.ca/rfaris>) see also

Learning – based Community Development: Lessons Learned for British Columbia).

Montreal Knowledge City Advisory Committee. *Montreal Knowledge City*, and other papers for the February 2004 *Montreal Ville Apprenante, Ville de Savoir* Colloquium, especially P.Belanger and B Paetsch *Montreal, ville apprenante.*

PASCAL Observatory (Place Management, Social Capital and Learning Regions Observatory) www.obs-pascal.com

- J. Cavaye *Social Capital: a Commentary on Issues, Understanding and Measurement*.
PASCAL Observatory website 2004.
- Communities of Learning: Communities of Practice*.
Proceedings of the 43 rd Annual National Conference
ALA 2003. (showcases the diversity of meanings
and approaches among Australian learning community
practitioners)
- R. Flude and A. Selby *Learning Partnerships: Maximising the
Contribution of Learning to Local Regeneration*, DfES
and NIACE 2003.
- S. Cara and F. Aldridge *the Learning Community: Background
and Models*, paper for DfES NIACE 2003.
- E. Keep “*There’s No Such Thing As Society...*” Some
problems with an individual approach to creating a
learning society, *Journal of Education Policy* 12 (6):
457-71.
- P. Kearns and G. Papadopoulos *Building a learning and
training culture. The experience of five OECD
countries*. NCVET, Canberra, 2000.

Papers on community learning In Australia as an example from one country.

Learning Communities: Background Paper, note for the launch of the Australian Learning Communities network launch, Francesca Beddie, ALA 2003 (Highlights the diversity of approaches and avoids any single and concise definition)

Mission 2004 – 2010. *Shaping our future*. Australian national strategy for vocational education and training 2004 – 2010 (new appearance of community and social capital concerns into Australia’s ANTA/VET strategic thinking). ANTA 2004. See also Australia – wide consultations on the ANTA consultation paper including a supporting document “Meta – analysis: Developing the role of VET, especially.TAFE, in building social capital into communities and regions” (of interest given the analogy of ANTA/VET to the LSC). ANTA 2003–04.

Department for Victorian Communities. *Annual Report 2003, Corporate Plan 2003–2006*. Melbourne 2003 see also report from the DVC consultation on Learning and Changing in the Midst of Doing: Measuring Community Strengthening Strategies, on the PASCAL Observatory website forthcoming.

Hume (Victoria, Australia) City Plan 2030 Discussion Papers especially *No.2 Learning*.

Ministerial Statement on Adult Community Education Consultation Discussion Paper, Victoria Australia 2003. (ACFE Board website www.acfe.vic.gov.au)

Your Future, Your Choice. Australian flexible learning futures. ANTA consultation paper 2003.

Australian Learning Communities Network (contact Learning Cities Coordinator chair Jim_Saleeba@cow.may.asn.au).

L. Wheeler. Victorian Flexible Learning Networks (paper for OECD learning Cities and Regions Conference Melbourne 2002). RMIT 2004.

The EU CRITICAL learning city region project managed via CURDS at the university of Newcastle upon Tyne (Professor David Charles)

นอกจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่แนะนำนี้แล้ว ควรศึกษาเพิ่มเติมเอกสารด้านการพัฒนาชุมชน ประมาณปี 1990 หรือก่อนหน้านี้อันซึ่งสามารถนำมาใช้อ้างอิงได้อยู่ โดยเฉพาะเรื่องการวางแผนชุมชน จุดหมายภาพรวมของชุมชนและจุดหมายบุคคลรวมทั้งแนวการวัดผล

ภาคผนวก 2

: การประเมินผลและการเรียนรู้ตามแนวทาง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประเทศสหราชอาณาจักรเพิ่มเติม

กรมการศึกษาและทักษะแห่งประเทศสหราชอาณาจักร เห็นความสำคัญของความพยายามพัฒนาการเรียนรู้โดยชุมชนจากทั่วโลก ทั้งการเรียนรู้รายบุคคลและการพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เอกสารสรุปนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการประเมินจากประสบการณ์ที่หลากหลายของแหล่งต่าง ๆ เนื่องจากมีองค์ประกอบและสภาวะที่ต่างกัน เพื่อให้เห็นขอบเขตและข้อจำกัดของแต่ละประสบการณ์

สถาบัน NIACE ได้ให้ความอนุเคราะห์กรมการศึกษาและทักษะในการศึกษาเปรียบเทียบกรณีตัวอย่างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 23 แห่ง ในปี 2003 โดย Cara & Aldridge

การบริหารแนวใหม่ จำเป็นต้องศึกษาและประมวลโครงการต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเลือกใช้หรือไม่เลือกใช้สิ่งต่าง ๆ บางอย่างอาจมีคุณค่าแต่ได้ผลเป็นรูปธรรมยาก

กรมการศึกษาและทักษะ กำลังวางแผนระยะปานกลางและระยะยาว ในการติดตามผล ประเมินสถานการณ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนที่แตกต่างอื่น ๆ

โครงการใหม่ของ Testbed เริ่มในปี 2004 โดยจะศึกษา
กลุ่มหุ่นส่วนในชุมชนแห่งการเรียนรู้จากตัวอย่าง 20 แห่ง โครงการ
ดังกล่าวนี้ จะศึกษาตัวแปรและผล รวมทั้งติดตามผลระยะ 7 ปี โดย
ใช้การประเมินเปรียบเทียบอย่างมีส่วนร่วม อาจเป็นรูปแบบหนึ่งซึ่ง
เพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ การส่งเสริม และการพัฒนาชุมชน
แห่งการเรียนรู้ต่อไป

